
ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ ΡΟΜΑΝΤΙΚΩΝ ΠΟΙΗΤΩΝ

ΔΙΓΛΩΣΣΗ ΕΚΔΟΣΗ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ • ΕΙΣΑΓΩΓΗ • ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑ ΠΟΙΗΤΩΝ

ΜΑΡΙΑ ΣΧΟΙΝΑ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ ΑΠΟ ΤΑ ΑΓΓΛΙΚΑ

ΛΕΝΑ ΚΑΛΛΕΡΓΗ

ΕΥΓΥΧΙΑ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ

ΚΕΔΡΟΣ

Ανθολογία ρομαντικών ποιητών

ISBN 978-960-04-5201-3

Επιστημονική επιμέλεια • Εισαγωγή • Βιογραφικά ποιητών: Μαρία Σχοινά

Μετάφραση: Λένα Καλλέργη • Εντυχία Παναγιώτου

Υπεύθυνη Τμήματος Επιμέλειας-Διόρθωσης: Μαρία Σπανάκη

Επιμέλεια-διόρθωση: Αναστασία Παπασταθοπούλου

Ηλεκτρονική σελιδοποίηση-διόρθωση: Νικολέττα Δουλάμη

Σχεδιασμός εξωφύλλου: Ξένια Τρύφων

Έργο εξωφύλλου: Wilhelm Bendz - *Mountain landscape* (1831)

Contributor: Artefact / Alamy Stock Photo

© Εκδόσεις Κέδρος Α.Ε., 2021

Κέδρος Εκδοτική Α.Ε.

Γ. Γενναδίου 3

Αθήνα 106 78

τηλ. 210 38 09 712-14 • φαξ 210 33 02 655

www.kedros.gr • www.facebook.com/kedros.gr

e-mail: books@kedros.gr

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η παρούσα ανθολογία με τις μεταφράσεις επιλεγμένων έργων των κυριότερων εκπροσώπων της περιόδου του αγγλικού Ρομαντισμού (1780-1830) – William Blake, William Wordsworth, Samuel Taylor Coleridge, Percy Bysshe Shelley, John Keats και George Gordon, Lord Byron – επιχειρεί να παρουσιάσει στο ελληνικό αναγνωστικό κοινό τις καλλιτεχνικές καινοτομίες, τους κοινωνικούς προβληματισμούς, τις φιλοσοφικές ανησυχίες, τα πάθη, τις προσδοκίες και τα οράματα μιας γενιάς ποιητών και να διερευνήσει την πολύπλευρη και γόνιμη ενασχόλησή τους με την ταραχώδη εποχή τους. Ταυτόχρονα, στόχο έχει να αναδείξει την έμφυτη πολυμορφία και τον πειραματικό χαρακτήρα της ρομαντικής ποιητικής, με την ποικιλία των ειδών γραφής και των στιχουργικών μοντέλων που υιοθέτησαν οι συγκεκριμένοι ποιητές (λυρικό τραγούδι, μπαλάντα, ωδή, σονέτο, αφηγηματικός στίχος, λυρικό δράμα, σάτιρα, ρομαντικό απόσπασμα), καθώς και με την πρωτότυπη χρήση της εικονοποιίας. Επιπλέον, η ανθολογία επιθυμεί να υπογραμμίσει την ποικιλομορφία της φωνής των Άγγλων ποιητών και τις μεταξύ τους διασυνδέσεις και αλληλεπιδράσεις. Η απόδοση του όρου «γενιά» δεν παραπέμπει σε μία ομοιογενή ομάδα καλλιτεχνών με ενιαίο πρόγραμμα. Σε αντίθεση με άλλα ρομαντικά κινήματα στην Ευρώπη (όπως αυτό της Γερμανίας, από το οποίο δέχτηκε ισχυρές επιδράσεις), ο αγγλικός Ρομαντισμός δεν αποτέλεσε σχολή.¹ Η πρώτη γενιά (William Blake, William Wordsworth, Samuel Taylor Coleridge) και η δεύτερη γενιά των Άγγλων ρομαντικών ποιητών (Percy Bysshe Shelley, John Keats και George Gordon, Lord Byron), όπως είθισται να αποκαλούνται, απείχαν σημαντικά μεταξύ τους όχι μόνο χρονικά, αλλά και από άποψη ποιητικής τεχνικής και ιδεολογίας.

Ο Ρομαντισμός, κατά κοινή παραδοχή, δεν ήταν απλώς ένα καλλιτεχνικό

---

1. Furst, Lilian, *Η προοπτική του Ρομαντισμού*, μετάφραση Κλειώ Σύρμα, Ψυχογιός, 2001, σ. 68.

ρεύμα, αλλά «μια κρίση της ευρωπαϊκής συνείδησης»,² ένας βαθύς αναπροσανατολισμός σε θέματα σκέψης, αντίληψης και έκφρασης, απόρροια μιας σειράς δραματικών αλλαγών στο πολιτικό, κοινωνικό, φιλοσοφικό και πνευματικό ευρωπαϊκό και παγκόσμιο σκηνικό κατά την περίοδο 1780-1830. Με όρους αισθητικής, ο Ρομαντισμός αμφισβήτησε τους κανόνες του Νεοκλασικισμού και την κυριαρχία του ορθολογισμού και έδωσε τα πρωτεία στη φαντασία, στο συναίσθημα, στον ατομικισμό, στην καλλιτεχνική ιδιοφυΐα, στην ελευθερία της έκφρασης, στη φύση, στο υπερφυσικό και στο υψηλό.

Χωρίς αμφιβολία το γεγονός που σφράγισε τη συνείδηση αυτής της εποχής ήταν η Γαλλική Επανάσταση, η οποία επέφερε την κατάρρευση του «παλαιού καθεστώτος», δηλαδή την κατάργηση των φεουδαρχικών δικαιωμάτων και τη χειραφέτηση ομάδων που μέχρι τότε δεν είχαν πολιτική εκπροσώπηση.³ Η πρώτη φάση της επανάστασης προκάλεσε μεγάλο ενθουσιασμό στην Αγγλία, αφού η πλειονότητα των νέων συγγραφέων τη δέχτηκε ως προάγγελο της δικαιοσύνης, της ισότητας, της ισονομίας και της ελευθερίας επί της τυραννίας και των παραδοσιακών ταξικών διακρίσεων. Στην πρώιμη φάση ο ενθουσιασμός πήρε τις διαστάσεις μιας θρησκευτικής αναγέννησης, αφού τα γεγονότα στη Γαλλία συχνά ερμηνεύονταν σύμφωνα με τις προφητείες στις Γραφές. Οι Άγγλοι ριζοσπαστικοί θεωρούσαν ότι μια περίοδος βίας και αναταραχής θα αποδεικνυόταν λυτρωτική και απαραίτητη προκειμένου να εγκαθιδρυθεί μια εποχή ανανέωσης και ευδαιμονίας. Η δημόσια συζήτηση για την επανάσταση αποτυπώθηκε σε μία σειρά από ολιγοσέλιδα έντυπα (pamphlets) που εξήραν την εξέγερση και το ανατρεπτικό κλίμα που είχε εγκαινιάσει στην Ευρώπη. Εξάιρεση αποτέλεσε το έργο του Edmund Burke *Στοχασμοί για την επανάσταση στη Γαλλία* (*Reflections on the Revolution in France*) (1790), που αποκήρυξε την επανάσταση υπερασπίζοντας με σφοδρότητα τη μοναρχία, την αριστοκρατία, την ιδιοκτησία, την κληρονομική διαδοχή στον θρόνο, την ιπποσύνη και την ευγένεια, πυροδοτώντας πλήθος άλλων πολιτικών εντύπων και αντιδράσεων.

2. Van Tieghem, βλ. Furst, Lilian, *Η προοπτική του Ρομαντισμού*, μετάφραση Κλειώ Σύρμα, Ψυχογιός, 2001, σ. 45.

3. Travers, Martin, *Εισαγωγή στη Νεότερη Ευρωπαϊκή Λογοτεχνία. Από τον Ρομαντισμό ως το Μεταμοντέρνο*, μετάφραση Ιωάννα Ναούμ - Μαρία Παπαηλιάδη, επιστημονική επιμέλεια-εισαγωγή Τάκης Καγιαλής, Βιβλιόραμα, 2005, σ. 40.

Καθώς η επανάσταση προχωρούσε άρχισε να διαφαίνεται ο εκφυλισμός των ιδανικών με τα οποία είχε ξεκινήσει: οι μαζικές εκδηλώσεις βίας, η εκτέλεση του Λουδοβίκου ΙΣΤ΄ και η περίοδος της τρομοκρατίας (Reign of Terror) το 1793-94, κατά το διάστημα της διακυβέρνησης του Ροβεσπιέρου, προκάλεσαν ένα κλίμα βαθιάς δυσαρέσκειας και απογοήτευσης. Ο μακροχρόνιος πόλεμος της Αγγλίας με τη Γαλλία (1793-1802 και 1803-1815) καλλιέργησε στους Άγγλους τον φόβο της εισβολής, αφού οι Γάλλοι υπερείχαν σε στρατό και σε πολεμική τεχνολογία, είχε τεράστιο κόστος σε ανθρώπινο δυναμικό και εκτόξευσε τη φτώχεια και την ανεργία στα ύψη.⁴ Οι ποιητές που είχαν αρχικά υποστηρίξει την επανάσταση, όπως ο Wordsworth και ο Coleridge, σοκαρισμένοι και αποκαρδιωμένοι, επέλεξαν να μεταφέρουν τη βάση της ελπίδας τους από τη βίαια πολιτική επανάσταση σε μια εσωτερική επανάσταση σε πνευματικό και ηθικό επίπεδο. Η άνοδος του Ναπολέοντα στην εξουσία, που ο Άγγλος κριτικός της εποχής William Hazlitt αποκάλεσε θριαμβικά «τέκνο και υπέρμαχο της Γαλλικής Επανάστασης»,⁵ εγκαινίασε ένα νέο πολιτικό ύφος. Αμφιλεγόμενη αλλά και προικισμένη προσωπικότητα, ο Βοναπάρτης ενέπνευσε και γοήτευσε αρκετούς από τους ρομαντικούς ποιητές και συγγραφείς, εκπροσωπώντας με το παράδειγμά του τον άκρατο ατομικισμό, την επαναστατική φύση και την προσωπική φιλοδοξία. Μετά το Βατερλό και το σύμφωνο που υπογράφηκε από την Ιερή Συμμαχία, ακολούθησε μια περίοδος πολιτικών αντιδράσεων. Οι ιδέες της ελευθερίας και των δικαιωμάτων άρχισαν να δίνουν τη θέση τους στην ανάγκη επικράτησης της τάξης, της ειρήνης και της ηθικής ευπρέπειας. Κατά την περίοδο της έντονης πολιτικής κρίσης του 1816-20 στη Βρετανία οι ρομαντικοί ποιητές και συγγραφείς της δεύτερης γενιάς (Byron, Shelley, Leigh Hunt) ανέλαβαν να παίξουν ενεργό ρόλο στα κρίσιμα κοινωνικά ζητήματα, επικρίνοντας θεσμούς, Αρχές και πρόσωπα, όπως ο Shelley στο σονέτο του «England in 1819». Οι προοδευτικές θέσεις που ανέπτυξαν σχετικά με τις ελευθερίες του ατόμου και την κατάργηση κάθε μορφής τυραννίας και καταδυνάστευσης των λαών ταυτίστηκαν με τις προ-

4. Wu, Duncan (επιμ.), *Romanticism: An Anthology*, Wiley-Blackwell, Ηνωμένο Βασίλειο, 42012, σ. xxxiv.

5. Travers, Martin, *Εισαγωγή στη Νέοτερη Ευρωπαϊκή Λογοτεχνία. Από τον Ρομαντισμό ως το Μεταμοντέρνο*, μετάφραση Ιωάννα Ναούμ - Μαρία Παπαηλιάδη, επιστημονική επιμέλεια-εισαγωγή Τάκης Καγιαλής, Βιβλιόραμα, 2005, σ. 46.

σπάθειες των χωρών τις Μεσογείου (Ιταλία, Ισπανία, Ελλάδα) στις αρχές του 1820 να αποτινάξουν τον ξένο ζυγό και να διαμορφώσουν, ως ελεύθερα έθνη-κράτη, τη δική τους πολιτισμική ταυτότητα. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί ο ελληνισμός/φιλελληνισμός όπως εκφράζεται στην ποίηση των Shelley, Byron και Keats, ο οποίος φέρνει στο προσκήνιο την πολύπλευρη σχέση της ελληνικής αρχαιολατρίας με το ενδιαφέρον για τη νεότερη Ελλάδα.

Η αμφισβήτηση του παλαιού καθεστώτος και της υπάρχουσας κοινωνικής οργάνωσης ήταν αποτέλεσμα και άλλων μεταβολών στην περίοδο 1780-1830, με βασική αυτή της Βιομηχανικής Επανάστασης. Η τελευταία έφερε βαθιές τεχνολογικές, οικονομικές και κοινωνικές αλλαγές, με σημαντικότερη την άνοδο της μεσαίας τάξης, η οποία αναζητούσε νέα πολιτισμικά παραδείγματα, που θα διαφοροποιούνταν από αυτά της αριστοκρατικής κουλτούρας και της νεοκλασικής αισθητικής. Έτσι, τις τελευταίες δεκαετίες του 18ου αιώνα άρχισε να αναδύεται μία διαφορετική αντίληψη του εαυτού, που βασιζόταν στην ικανότητά του να αισθάνεται παρά να σκέφτεται. Η στροφή στο συναίσθημα, στον αυθορμητισμό, στην ευαισθησία και στην ατομική έκφραση καλλιεργήθηκε από διάφορες φιλοσοφικές θεωρήσεις της εποχής, όπως αυτές των Jean-Jacques Rousseau (1712-1778) και Edmund Burke (1729-1797).

Ο Γάλλος φιλόσοφος Rousseau ενέπνευσε τους Άγγλους ρομαντικούς τόσο με το μοντέλο του αισθαντικού ανθρώπου και της φυσικής εκπαίδευσης που προώθησε με τα μυθιστορήματά του, όσο και με την εναντίωσή του στον πολιτισμό και στις καταστροφικές επιπτώσεις του για τον άνθρωπο και τη φύση. Στο βιβλίο του *Λόγος περί της καταγωγής και των θεμελίων της ανισότητας μεταξύ των ανθρώπων* (*Discours sur l'origine et les fondements de l'inégalité parmi les hommes*) (1755) ο Rousseau υποστηρίζει ότι οι κοινωνικές ανισότητες είναι το αναπόφευκτο αποτέλεσμα της προόδου και του εκπολιτισμού του ανθρώπου. Επισημαίνει ότι δεν μπορούμε να επιστρέψουμε στη φύση (αυτή η κατάσταση είναι καθαρά υποθετική), αλλά η συνειδητοποίηση του κόστους της προόδου μπορεί να μας βοηθήσει να φανταστούμε εναλλακτικές λύσεις ώστε να αντιμετωπίσουμε τη διαφθορά και τον καταπιεστικό χαρακτήρα της σύγχρονης κοινωνίας.

Η έννοια του υψηλού (the sublime), που έχει καταβολές στο έργο *Περί ύψους* του Λογγίνου, αποτελούσε βασικό θέμα φιλολογικών διατριβών και συζητήσεων κατά τον 18ο αιώνα. Συνδέθηκε με τη βίωση της συγκινησιακής έντασης, της υπέρβασης της λογικής και του αισθήματος του απείρου

μπροστά στη θέα των φυσικών φαινομένων. Το κείμενο του Edmund Burke *Περί του υψηλού και του ωραίου* (*A Philosophical Enquiry into the Origin of Our Ideas of the Sublime and Beautiful*) (1757) αποτέλεσε ορόσημο στην αισθητική ιστορία του 18ου αιώνα στην Αγγλία και συνέβαλε στη διαμόρφωση της ρομαντικής αντίληψης για τη σχέση του υποκειμένου με τον εξωτερικό κόσμο. Είναι εξίσου σημαντικό ότι η έννοια του υψηλού νομιμοποίησε το ανορθολογικό, το ανεξήγητο και το ανέκφραστο, το ά-λογο και το υπερφυσικό, στοιχεία που αντιστρατεύονταν το πνεύμα του Διαφωτισμού:

Το συναίσθημα που προκαλείται από το μεγαλειώδες και το υψηλό στη φύση, όταν αυτά τα αίτια λειτουργούν πιο δυνατά, είναι η έκπληξη (Astonishment). Και η έκπληξη είναι αυτή η κατάσταση της ψυχής στην οποία όλες οι κινήσεις της αναστέλλονται, με κάποιο βαθμό τρόμου. Σε αυτή την περίπτωση το μυαλό είναι τόσο γεμάτο από το αντικείμενό του, που δεν μπορεί να σκεφτεί κανένα άλλο, ούτε κατά συνέπεια να σκεφτεί λογικά για το αντικείμενο που το απασχολεί. Έτσι, δημιουργείται η μεγάλη δύναμη του υψηλού...⁶

Όπως διαφαίνεται και από τα παραπάνω, η έμφαση στην εσωτερικότητα και στο συναίσθημα υπέβαλαν έναν νέο τρόπο θέασης και κατανόησης της φύσης. Η αναπαράσταση της φύσης και η εξερεύνηση της ανθρώπινης σχέσης με αυτή διατρέχει πολλές πτυχές της ρομαντικής λογοτεχνίας και τέχνης. Για τους καλλιτέχνες της ρομαντικής περιόδου ο όρος φύση σήμαινε κάτι πολύ διαφορετικό απ' ό,τι για τους φιλοσόφους του Διαφωτισμού. Οι νεοκλασικοί συγγραφείς που προέτρεπαν τους ανθρώπους και τους ποιητές να «ακολουθήσουν τη φύση»⁷ είχαν κατά νου τη φυσική τάξη, τα καθολικά στοιχεία τής

6. «The passion caused by the great and sublime in nature, when those causes operate most powerfully, is Astonishment; and astonishment is that state of the soul, in which all its motions are suspended, with some degree of horror. In this case the mind is so entirely filled with its object, that it cannot entertain any other, nor by consequence reason on that object which employs it. Hence arises the great power of the sublime...» Edmund Burke, *A Philosophical Enquiry into the Origin of our Ideas of the Sublime and Beautiful* (1757), επιμ. και εισαγ. Adam Phillips, Oxford University Press, Ηνωμένο Βασίλειο, 2008, σ. 53. Μετάφραση της επιμελήτριας.

7. «First follow NATURE, and your judgment frame / By her just standard, which is still

ανθρώπινης προσωπικότητας και εμπειρίας, τις γενικές και διαρκείς αλήθειες που διέπουν το σύμπαν. Η εξωτερική φύση (τοπίο) ήταν πηγή αισθητικής απόλαυσης και, πάνω απ' όλα, αντικείμενο επιστημονικής έρευνας. Για τους επιστήμονες του Διαφωτισμού η φύση είναι μια καλά ρυθμισμένη μηχανή, η οποία μελετάται καλύτερα με άμεση παρατήρηση και βιωματική εμπειρία. Η φύση θεωρείται επομένως κάτι στατικό και αμετάβλητο.⁸ Για τους Άγγλους ρομαντικούς ποιητές η φύση έχει οντότητα και πνεύμα, και λειτουργεί ταυτόχρονα ως σύμβολο μιας ανώτερης δύναμης, που αποκαλύπτει την ουσία των πραγμάτων. Είναι μια δυναμική, οργανική πηγή ζωτικών ενεργειών, που γίνεται κατανοητή μέσω της εννοιακής διαδικασίας. Για τον Wordsworth, επιπλέον, η φύση λειτουργεί ευεργετικά για τον άνθρωπο και τη σχέση του με τον πραγματικό κόσμο, αφού στηρίζει τις «αγνότερες σκέψεις του», είναι «η παραμάνα, ο οδηγός, ο θεματοφύλακας της καρδιάς του και η ψυχή όλου του ηθικού είναι του».⁹

Ποια ήταν όμως η θέση και ο ρόλος των ποιητών μέσα σε ένα ασταθές και εχθρικό για την ανθρώπινη φαντασία κοινωνικοπολιτικό περιβάλλον; Οι Άγγλοι ρομαντικοί προέβαλλαν συχνά τον εαυτό τους ως φορέα πολιτισμικής και πολιτικής ανανέωσης. Χαρακτηριστικό είναι το παρακάτω απόσπασμα:

Οι ποιητές είναι ιεροφάντες μιας ακατανόητης έμπνευσης, καθρέφτες μιας γιγαντιαίας σκιάς που το μέλλον ρίχνει πάνω στο παρόν. Είναι οι ίδιες τους οι λέξεις, ικανές να εκφράζουν ακόμη κι εκείνο που βρίσκεται πέραν απ' ό,τι ο νους συλλαμβάνει· οι σάλπιγγες είναι που ηχούν στη μάχη αγνοώντας τη δύναμη που εμπνέουν. Η επιρροή η αόρατη που χωρίς να κινείται τα πάντα κινεί. Οι ποιητές είναι οι ανεπίσημοι νομοθέτες του κόσμου.¹⁰

---

the same: / Unerring Nature, still divinely bright, / One clear, unchang'd, and universal light». Από το *An Essay on Criticism* του Alexander Pope (1711).

8. McKusick, James C., «Nature». *A Companion to European Romanticism*, επιμ. Michael Ferber, Blackwell, Ηνωμένο Βασίλειο, 2005, σ. 413-414.

9. «The anchor of my purest thoughts, the nurse, / The guide, the guardian of my heart, and soul / Of all my moral being». «Lines Composed a Few Miles above Tintern Abbey, on Revisiting the Banks of the Wye during a Tour, July 13, 1798», στίχοι 109-111. Μετάφραση της επιμελήτριας.

10. Σέλλεϋ, *Υπεράσπιση της Ποίησης*, απόδοση Ιουλίτα Ηλιοπούλου, Ύψιλον, 1996, σ. 88.

Από τις πιο γνωστές υπερασπίσεις της ποίησης στην Ιστορία της δυτικής λογοτεχνικής κριτικής, το δοκίμιο *Υπεράσπιση της Ποίησης (A Defence of Poetry)* του Percy Bysshe Shelley θεωρείται ταυτόχρονα και ένα από τα εμβληματικά μανιφέστα του κινήματος του αγγλικού Ρομαντισμού. Οι πολυσυζητημένες τελευταίες αράδες του έργου (που γράφτηκε το 1821, αλλά δημοσιεύθηκε για πρώτη φορά το 1840, δεκαοχτώ χρόνια μετά τον θάνατο του Shelley) αποθεώνουν τον ποιητή προσδίδοντάς του τον ρόλο του προφήτη, νομοθέτη, φιλοσόφου, θρησκευτικού ηγέτη και μεσολαβητή «ιδεών που τις αντιλαμβάνεται και τις μεταδίδει χωρίς να μπορεί να τις εξηγήσει, σαν να έχει γίνει σχεδόν και ο ίδιος ένα απλό μέσο της θεϊκής φαντασίας του».¹¹ Η φαντασία, έννοια υποτιμημένη κατά την περίοδο του Διαφωτισμού, αυτονομείται και αναδεικνύεται σε κεντρικό πυλώνα της ρομαντικής κοσμοθεωρίας, αφού αποτελεί το υπέρτατο μέσο αντίληψης της πραγματικότητας· είναι ο συνδετικός κρίκος ανάμεσα στο γνωστό σύμπαν και στον υπερβατικό κόσμο, «μέσο αποκάλυψης των αθέατων πλευρών των φαινομένων, των υπερβατικών αιώνων αληθειών».¹² είναι η απελευθερωτική δύναμη που μπορεί να συνθέσει ανόμοια στοιχεία και να τα μετασχηματίσει σε μια οργανική συνεκτική ολότητα, αποκαθιστώντας τη σχέση εαυτού και κόσμου, ενώνοντας τη συνείδηση και την εξωτερική πραγματικότητα. Χάρη στη φαντασία, σύμφωνα με τον Shelley, ο ποιητής – με την ευρεία έννοια –, ακόμη και όταν δεν έχει απόλυτη επίγνωση του ιερού καθήκοντός του, αποκτά τη διαισθητική ικανότητα να κατανοεί «μια ακατανόητη έμπνευση» και να κάνει το κοινό κοινωνό της.

Το παράδοξο είναι ότι, ενώ η απολογία του Shelley τοποθετεί την ποίηση πέρα και πάνω από την Ιστορία, ταυτόχρονα την εντάσσει σταθερά μέσα στα κοινωνικοπολιτικά της συμφραζόμενα: το κείμενο της *Υπεράσπισης της Ποίησης* ιχνηλατεί την ταραγμένη εποχή μέσα στην οποία δημιουργήθηκε, μια εποχή που σηματοδοτεί από τη μια την επιστροφή του συντηρητισμού στη μετά Βατερλό πολιτική, λόγω της επανεγκαθίδρυσης της μοναρχίας, και από την άλλη τη χρησιμοθηρική και αντιπνευματική αντίληψη του κόσμου

---

11. Furst, Lilian, *Η προοπτική του Ρομαντισμού*, μετάφραση Κλειώ Σύρμα, Ψυχογιός, 2001, σ. 207.

12. Βογιατζάκη, Εύη, *Τα αισθητικά ρεύματα στην ευρωπαϊκή και τη νεοελληνική λογοτεχνία του 19ου και του 20ού αιώνα. Από τον Νεοκλασικισμό έως και τον Μοντερνισμό*, Gutenberg, 2016, σ. 66.

που γεννούσε η σταδιακή μετατόπιση στην υλική πραγματικότητα και στην επιστημοκρατία (όταν γράφτηκε η *Υπεράσπιση* είχαν περάσει ήδη είκοσι ένα χρόνια από τον πρόλογο στις *Λυρικές μπαλάντες* του Wordsworth). Το κείμενο του Shelley έρχεται να αντιτάξει τις σταθερές αξίες της ποίησης σ' αυτές τις συνθήκες, που προέτασσαν ένα νέο, αντιρομαντικό ήθος. Η *Υπεράσπιση της Ποίησης*, επομένως, συνδυάζει δύο κυρίαρχες τάσεις στη ρομαντική θεωρία και κριτική: ένα εξιδανικευμένο όραμα της ποίησης και του ποιητή ως διαχρονικής πηγής των θεμελιωδών ανθρώπινων αξιών, αλλά και την αντίληψη ότι η ποίηση έχει από τη φύση της βαθύ κοινωνικό χαρακτήρα, αφουγκράζεται τις ιδεολογικές συγκρούσεις της παρούσας στιγμής και είναι ικανή να παράγει κοινωνική αλλαγή. Έτσι, η ποίηση είναι μεν κάτι «πραγματικά θεϊκό» που «δημιουργεί απ' αρχής τον κόσμο, που η συνήθεια και η μονοτονία τον είχαν ολότελα φθείρει»,¹³ αλλά παράλληλα «είναι η μόνη δύναμη ανατροπής [...] ικανή να αφυπνίσει σημαντικούς ανθρώπους ώστε να προκαλέσουν την ευεργετική αλλαγή στις αντιλήψεις και τους θεσμούς».¹⁴ Για τον Shelley η ποιητική πράξη είναι μια απόπειρα ανατροπής της τάξης των πραγμάτων και αναδιάρθρωσης του κόσμου, μια απόρριψη των καθιερωμένων στερεοτύπων και αντιλήψεων που νοσηματοδοτούν και κωδικοποιούν τον τρόπο με τον οποίο αντιλαμβανόμαστε την πραγματικότητα. Παρά τις εσωτερικές εντάσεις, αντιφάσεις και υφολογικές υπερβολές που χαρακτηρίζουν την *Υπεράσπιση της Ποίησης*, το κείμενο του Shelley είναι καθοριστικό για τη ρομαντική ιδεολογία όχι μόνο γιατί προτάσσει τη φαντασία ως ένα εναλλακτικό σύστημα αντίληψης του κόσμου, αλλά και γιατί διερευνά επισταμένα (ενίοτε με πολλά ερωτηματικά) την επενέργεια της κοινωνικής πραγματικότητας πάνω στην ποίηση και της ποίησης πάνω στην κοινωνική πραγματικότητα, ένα ζήτημα που παραμένει πάντοτε επίκαιρο.

Σήμερα, που έχουν συμπληρωθεί διακόσια χρόνια από τη συγγραφή του, το κείμενο του Shelley μας προ(σ)καλεί όχι μόνο να αναλογιστούμε και να επανεκτιμήσουμε τον νέο προσανατολισμό που έδωσε ο Ρομαντισμός στην ανθρώπινη σκέψη και την κληρονομιά του σε κατοπινά καλλιτεχνικά ρεύμα-

13. Σέλλεϊ, *Υπεράσπιση της Ποίησης*, απόδοση Ιουλίτα Ηλιοπούλου, Ύψιλον, 1996, σ. 76, 82.

14. Σέλλεϊ, *Υπεράσπιση της Ποίησης*, απόδοση Ιουλίτα Ηλιοπούλου, Ύψιλον, 1996, σ. 87.

τα, αλλά και να αναρωτηθούμε πώς ηχεί στ' αυτιά μας ο λόγος των Blake, Wordsworth, Coleridge, Shelley, Keats και Byron. Ελπίζουμε η ανθολογία να δώσει απαντήσεις, να εγείρει νέα ερωτήματα και να ενθαρρύνει την περαιτέρω γνωριμία της αναγνώστριάς και του αναγνώστη με τους Άγγλους ρομαντικούς ποιητές.

Η έκδοση μιας ανθολογίας αγγλικής ρομαντικής ποίησης αποτέλεσε σημαντική πρόκληση τόσο για τις μεταφράστριες, όσο και για την επιμελήτρια του τόμου. Οφείλω ευχαριστίες στη Λένα Καλλέργη και στην Ευτυχία Παναγιώτου για την αγαστή συνεργασία μας, στον Ιορδάνη Κουμασίδη για τη γενική εποπτεία, την εμπιστοσύνη και την υπομονή που επέδειξε, καθώς και στην Αναστασία Παπασταθοπούλου και στη Μαρία Σπανάκη για τις πολύτιμες υποδείξεις και διορθώσεις. Πολλές ευχαριστίες οφείλω και στις προπτυχιακές και μεταπτυχιακές φοιτήτριες και προπτυχιακούς και μεταπτυχιακούς φοιτητές μου στο Τμήμα Αγγλικής Γλώσσας και Φιλολογίας του ΑΠΘ, που εδώ και περισσότερα από δέκα χρόνια ανταποκρίνονται με ενθουσιασμό στα μαθήματά μου για τον αγγλικό Ρομαντισμό και συμβάλλουν με τις καίριες ερωτήσεις και το ενδιαφέρον τους για τη λογοτεχνία της εποχής στη βελτίωση της απόδοσής μου ως διδάσκουσας και ερευνήτριας.

Μαρία Σχοινά

Αναπληρώτρια καθηγήτρια

Τμήμα Αγγλικής Γλώσσας και Φιλολογίας ΑΠΘ
